„ЗАСТАВА“ излази редовно средом, петком и недељом на целом табаку уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приповедано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налазе се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 158. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 11. ОКТОБРА 1895. ГОДИНА XXX.

Ушли смо у последњу овогодишњу четврт „Заставе“ те молимо наше поштоване претплатнике, да свој стари дуг **без одлагања** намире и обнове претплату за четврту четврт, а уједно да се вредно заузму, сви поштовачи и пријатељи Милетићеви, да што већи број **нових претплатника** набаве „Застави“, која ће као и до сада одважно и истрајно бранити права и интересе српскога народа.

„Застава“ је у одбрани народних права добила нове преске парнице, што големе издатке изискује, те су наши трошкови и потребе велике, и од претплатника зависи, да „Застава“ још боље и напредније води народну борбу, у којој је она тако сјајних и светлих победа извојевала за дугих тридесет година.

АНАРХИЈА У ТРОЈЕДНИЦИ.

Наша, а и страна штампа назвала је све оно, што се догађало у Загребу за боравка Његовог Величанства краља, простом демонстрацијом, наравно свако са свога становишта, ко оштрије, ко блажије, али су ипак све тамошње изгреде назвали простим демонстрацијама. То је на први поглед, и после првих вести, могло тако и изгледати, али данас, када избијају на површину детаљи загребачких догађаја, данас се то више не може називати простом демонстрацијом, данас се морају загребачки догађаји крстити својим правим именом. Све оно, што се догађало по загребачким улицама за време боравка краљева, сви они покори, сви шкандали нису биле просте демонстрације, то је била анархија sans phrase.

Или зар то није анархија, када полиција фратерализира са изгредницима; када шеф полиције Зорнц јавно говори, да српске заставе спадају у краљевину Србију; да је застава карловачког митрополита-патријарха „застава туђе државице“.

Зар то није анархија, када шеф богоштовног одсека др. Иса Кршњави довикује школској младежи, да виче: „Живио хрватски краљ“, и то онда, када угарски краљ ступа, окружен угарским министрима а одевен у униформи угарског ђенерала, у земљу, која сачињава нераздруживи саставни део угарске државе?

Зар то није анархија, када ђаци са свеучилишта, које носи име угарскога краља, спаљују заставу угарске државе, и када томе спаљивању асистира загребачка полиција?

Зар то није анархија, када полиција харангира светину, да се баца камењем на српску цркву; када се међ светином виђају канонници Вревц и Талијан, иначе познати као „владини људи“, те и они светину драже на српску заставу; када се попови римски камењем бацају на српску цркву, а то све на очиглед полиције?

Зар се такови покори могу називати простом демонстрацијом? Не, и по сто пута не. Оно, што се последњих дана догађало у Загребу, само је последица оног разузданог шовинистичког беса, који се развитлао по Тројединци у највишим хрватским слојевима. Највиши земаљски достојанственици не разликују се у разузданом шовинизму нимало од ђака загребачког свеучилишта, само што су званичне велико-хрватске шовинисте паметније и лукавије у бирању средстава. Није ли то зар тако, кад се шеф богоштовја злогласни Иса Кршњави, мезимац „Обзора“ а „Хрватске“, усуђује да каже у служби оседелом Србину учитељу: Шта имадете у „Хрватској“ отуда, што сте Србин, ако то хоћете да будете, а ви идите у Србију! Јели чудо, да Хрвати учитељи, да Хрвати професори бесне од велико-хрватског шовинизма, да су управо коловође свију нападаја на српску заставу у Госпићу и у Загребу, кад знаду, каквим духом дише њихова поглавица? А шта да се тек рече о управним и судбеним чиновницима? У Срему се усуђују, да се деру на сва уста, да нема Срба, називају Србе јавно сектом и т. д. Чему се од тих људи има надати правда у Тројединци? Тек се био утаманио велико-хрватски шовинизам, кога је у чиновништву био распирио Деренчин и Мажуранић, али ево сада приспевају рукосади Кршњавијеве школе, и на првом кораку практичног правосуђа ти „смутитељи правде“ негирају екзистенцију једној трећини становништва троједне краљевине. Зар није и то анархија? Какву ће ти ученици пророкови Србима правду кројити? Какве ће то бити судије тужан и жалостан? Тешко сваком оном Србину, коме ти буду судили! Ако се ствари у Тројединци не поправе, брзо и то врло брзо, мора сваки родољуб зазепсти за судбину те земље. Да су Хрвати у њој сами, ни по јада, нека им буде шта раде и како. Али је та земља заједничка отаџбина и Хрвата и Срба, а срећи становништва те земље не може бити све једно: хоће ли у тој земљи владати закон и ред, или ће у њој благовати анархија.

Ови редови су написани у најбољој намери, да надлежне упозоре на грдне опасности, којима Тројединица иде на сусрет, ако ово анархично стање у њој што пре непрестане. Caveant consules!

Садањи тројединчки бан, гроф Куен, развио је био у почетку своје владавине хвале вредну енергију, те је успешно сузбијао трагове шовинистичке ере Мажуранићеве и мекушне владавине грофа Пејачевића. Но та енергија није дуго потрајала, те је корак по корак узмицала пред велико-хрватским шовинизмом, који се у јагњећијој кожи увлачио у владину странку. Вук длаку мења, али ћуд никада. Др. Пливерић променио је странку, али своју шовинистичку ћуд није променио ни онда, када је ступио у владину странку, у којој данас он, званични стеклиш др. Иса Кршњави и велеучени стеклиш др. Томанић, који за бановим столом у здравицама прождире Србе, воде главну реч. Та су господа бану Куену данас нарасла преко главе; пружио им је прст, а они у својој „скромности“ ухватише целу руку банову. Последице банове галантерије показале су се последњих дана. Семе, које су та господа посејала у школи, проклијало је на — улици, Ти красни наставници не уче хрватски подмладак, како ће служити земљи, него га уче, како ће служити велико-хрватској мисли. Хрватска интелигенција налази се данас у стању шовинистичког deliriuma. Таке се болести лече хладним облозима. Гроф Куен место да се држао хидропатичног начина лечења модерне медицине — хладном водом, он је на усијане велико-хрватске мозгове мећао топле облоге. Последица тога показала се на брзо. Велико-Хрвати прешли су из делиријума у право беснило. Бан гроф Куен хтео је да ласка шовинистичким пожудама званичних и незваничних стеклиша, створио им је скупоцено позориште за фор. 700.000, дао је томе позоришту, које је зидано у добре две трећине српским новцем назив „хрватско казалиште“, довео им је на отварање његово краља. А како су му благодарали званични и незванични стеклиши? Захвалили су му онако, како је од њих свако очекивати могао, ко их познаје Дочекали су угарског краља, узвишеног носиоца круне св. Стевана дреком „живио хрватски краљ“. Благодарили су му инсултирањем заставе оних Срба, који су се борили уз бана раме уз раме онда, кад су Давид Старчевић и његови другови у саборници са баном радили нешто друго; благодарили су му тиме, што су у по бела дана уз пасивну асистенцију загребачке полиције спалили заставу угарске државе. То је стеклишка благодарност. Хоће ли бан, гроф Куен из тих догађаја поцрпети науку, да нит у тикви суда, нити у стеклишу друга, био он стеклиш са плаћом или без плаће? Најближа будућност показаће, хоће ли бан умети са том пасмином да поступа онако, како је заслужила. Увређени осећаји српскога народа, који сачињава једну трећину становништва Тројединице, категорично захтевају од данашњега бана, да им пурификацијом елемената, који га данас на срамоту земље, а и на саму његову штету, окружују, прибави дужну сатисфакцију. Ако је истина да су све енергичне мере, које су предузете против ђака и ученика дра Исе Кршњавога, учињене президијално са обилажењем богоштовног одсека земаљске владе, онда је учињен добар почетак. Но то није довољно, није доста ту господу обилазити, већ им треба показати — врата, кад већ немају толико образа, да после срамних догађа загребачких сами иду. По начелима, која заступамо, ми смо за проширивање слобода народних, али код такових народа, који слободу заслужују. Хрвати су показали, да траже слободу само за себе, да могу гњечити друге народе, а да их могу прогањати. Таковим народом, као што су Хрвати, мора владати гвоздена рука, јер њима давати веће слободе, значи турити дедету нож у руке, да њиме зар и оца закоље.

Неки листови захтевају одступ бана грофа Куена, но не треба се одавати илузијама, то исто захтевају и они елементи у Тројединци, који хоће да га замену. Јавна је тајна, да Имбро Јосиповић руком и ногом копа, да он замени грофа Куена, а како би под њим било Србима? Но о томе се сам племенити Имбро избрбљао пред једним мађарским журналистом, пред ким је излио сав свој србождерски гњев. Смета му и Дане Станковић, једини Србин виши чиновник, тиме је рекао доста, рекао је све. Када би се концесионар загорске железнице дочепао банске части, села би на банску столицу корупција и дрски, необуздани шовинизам. Племенити Имбро Јосиповић се претвара у Пешти, да је велики пријатељ Мађара, а овамо је он прави вођа оне загорске фракције у народној странци, која је, како кажу, имала своје прсте и код загребачких демонстрација. Лепа би изгледала та земља, којој би на челу био један Имбро Јосиповић, који незна да диктира у записник у министарском савету ни свој сепаратни вотум, већ то чине за њега његове министарске колеге.

Положај данашњега бана, био би по нашем уверењу уздрман само онда, када би наставио да влада са оним елементима, који су створили данашње анархично стање у Тројединци. Ако је истина, као што то они веле, који бана из ближе познају, да је он човек ретке памети и проницава духа, тада сумњамо, да ће се дати потиснути горим од себе, али ако бан хоће да влада, тада мора гвозденом руком притиснути анархичну хидру, која у Тројединци смело диже своју главу.

Србин ће из загребачких догађаја поцрпети за све случајеве један наук, да се уздају сами у себе, да у Загреб више не шаљу депутације. Ако у будуће хоћемо да се поклонимо краљу, наћемо га и другде, ако хоћемо, да га за што молимо, слаћемо депутације тамо, где шат будемо осигурани, да ће нам остати главе на рамени, да ће нашим поповима остати читаве мантије. Како ми стојимо према данашњем мађарском систему зна се, али шта Хрвати, тобожна браћа наша, са нашим светињама раде, о томе смо се уверили у Загребу.

Тројединчанин.

„БРАТСТВО“ ЗА МИЛЕТИЋА.

I.

Ни корака даље!

Они, који су почели очајавати за судбину српског народа, нарочито у овом крају, у Аустро-Угарској монархији, где је негда српска свест најразбуђенија била и јаван живот најбујније цветао, — опет су одахнули и почели живети новом надом, опазивши јасне знаке новог, правилног народног живота.

Ситничарство и писличарство почело је нестајати, уски страначки оквири народнога кретања, почели су се ширити и за ово подруг године имамо да забележимо три јасне, сјајне тачке, три огромна народна дела: митрополијски збор у Срем. Карловцима, српску банку у Загребу и народносни конгрес у Будимпешти.

Те три светле звезде треба да нам буду путевође у даљем нашем одсадањем народном животу; оне нам морају бити извор и путеказ у сваком даљем кретању на јавном пољу, јер су сјајан доказ, шта може наш народ, кад се нађе сав на окупу, кад не вуче свак на своју страну.

Храбрећи се дакле тим успесима и користећи се досадашњим искуством, мора се сваки родољуб запитати: шта нам ваља даље чинити, шта је даљи пут српском народу, да започетим начином постигне сврху свога народног живота? Шта треба даље да радимо, како да продужимо сјајан почетак новог овог нашег народног живота?

Започињемо нови јавни живот, а јесмо ли са прошлошћу са свим разрачунали?

Сваки искрени српски родољуб, — чији поглед није помућен ситним партијским обзирима и који уме да се увиси над себичним и личним побудама, те је у стању да, у народном интересу, баци копрену на немилу најближу нам прошлост народног растројства, из којег нико без овледа изишао није, — мора одмах овде застати и увидети, да ни корака даље не можемо да ступимо у нов нам народни живот, док из прошлости не решимо једно народно питање, од чијег решења зависи даљи наш напредак у јавном животу.

Сваки ће разумети да је то Милетићево питање. То се питање, на жалост, већ много година нерешено повлачи у нашем јавном животу, као отворена рана, и дошло је крајње време, да се оно коначним решењем за свагда уклони.

У чему се то питање састоји, зна без много речи сваки Србин, који прати наше јавне ствари, и свако и то осећа, да без правилног и коначног решења тог питања **нема права српски народ** да помишља на даљи рад на јавном пољу.

То се Милетићево питање даје на оно неколико речи свести:

Милетић поред свог напорног рада за српски народ, није доспевао да стиче иметка и тешком болешћу напречац му је пресечен рад и отргнут је са поља рада, те су његове имовне прилике у највећем нереду заостале, а баш и сама болест та стала је тешких хиљада. До данас ти трошкови болести нису исплаћени и Милетићеве прилике нису уређене, ма да су повериоци из призрења до сада чекали, те се тешким напором од времена на време одгуривало сређивање тих прилика. — И сад је дошло време, да повериоци више не могу да чекају и да се даље одгуривати не може, и ако народ не реши коначно сада, и то што пре то Милетићево питање, онда има жалосна изгледа, да ће за те дугове отићи све што се назива Милетићево, и он ће тако без игде ичега, остављен у нужди, дочекати своју седамдесетгодишњицу!

Не би ли то највећа брука целог српског народа била?

Или се можда чека, да се најпре оствари оно, што је пештански кореспонденцбиро злонамерно и злурадо са наслађом брзојавно раструбио, како је сав иметак Милетићев отишао на добош, па тек онда да приступимо одуживању му?

Не верујем, да може бити и тако покварених душа, које најпре на то чекају, па тек онда да покажу своје родољубље, — ал куколя има у сваком житу.

Можда ће ко питати: ко је крив, што се то питање до сада повољно и коначно није решило?

Одгуривати кривицу с једног на другог нити је племенито, нити је српски,

нити је човечно, — а може послужити само за погревање старих неприлика и за дерање једва залечених рâна, и за себично извлачење од народне дужности.

Ма ко да је томе крив, треба се већ једном пређи коначном решавању; и ко је прави српски родољуб и Милетићев поштовалац, не ће дерати копрену са прошлости, не ће пакосно и недостојно истраживати ко је крив, већ ће од своје стране похитати, да ово немило српско питање, већ једном за свагда уклони са света.

Милетићу се одужити за његове преголеме заслуге и жртве, народна је дужност, народна је обвеза, — и пре сваког другог корака, мора српски народ извршити то дело народног пијетета, преко тога се даље не може на дневни ред прећи. Тим мање се коначно решење Милетићевог питања може одложити, што ће Он за врло кратко време **22. фебруара 1896. г.** навршити седамдесету годину пашеничког му живота.

Покрет се за свечано прослављање тога дана опажа на све стране, и заиста најпрва, најпреча, најважнија је задаћа српскога народа у ових крајевих да се баш сада достојно одужи Милетићу, у самом почетку нове ере свога јавнога живота.

Јер док је пред нашим очима немила слика напуштеног народног вође, који је све своје жртвовао јавној борби, донде се не може српски народ надати, да ће Милетић наћи таке пожртвовне следбенике, као што је Он био; његов ће пример све застрашити, и жиг неблагодарности народне показане према Милетићу, не ће никога охрабрити, да као и Он сав свој живот посвети народној јавној служби, и наша јавна борба никад више не ће достићи оне висине и оног полета, који је достигла за славна и сјајна Милетићева доба.

За то српски народ ни корака даље несме крочити на јавном пољу, док не покаже своју благодарност, док се не покаже достојним таких жртава и људи као што је био Милетић, а у том свом одуживању несме заостати за сјајним примерима, како су се други народи одуживали својим великим синовима, треба да покаже да не заостаје за Чесима, Хрватима и Мађарима ни у том погледу.

II.

Шта је „Братство?“

У рукама нам је позив привременог одбора, у којем се позива српски народ на упис деоница књижевно-новинарског деоничког удружења „Братства“.

Привремени одбор „Братства“ састоји се из тридесет личности, чија су имена свакоме добро позната, јер смо их у свима јавним народним покретима сусретали, те у нама у напред буде поверење.

Намерава се растурити 3000 деоница по 10 фор., те би тако основна главница тог удружења сачињавала 30,000 фор.

Па шта је сврха тог књижевно-новинарског удружења?

То му већ и име каже, а и из позива се види да му је сврха „издавање листова и књижевна подузећа“.

Први чин тога удружења био би: да откупом и примањем у накладу Милетићеве „Заставе“ исплати све досадање дугове Милетићеве, који су се нагомилали његовом претешком душевном болешћу, а коју је у напорној народној борби навукао, даље да му осигура доживотно пристојно издржавање и најзад да изда на свет сакупљене умне радове великога Милетића.

Па када је све то „Братство“ испунило, онда ће прећи на прекупљивање и издавање других српских разних листова и на друга књижевна подузећа.

Ето то је јасно и отворено сврха тог деоничког удружења, и тиме мисли уједно да постигне скромно али пристојно одуживање Милетићу, и држи да ће српски народ ведра чела моћи дочекати Милетићеву седамдесетгодишњицу — 22. фебруар 1896. — ако се донде оствари „Братство“.

Привремени одбор „Братства“ је, као што се свако уверио, свој позив у две до три хиљаде примерака растурио по Српству и то без разлике странака и редова и свакога је позвао на учествовање, а до сада није позив свој ни у једном листу штампао, ма да су то неки на своју руку учинили.

Ма да се из тога јасно могло видети, да одбор не ће да даде „Братству“ никакав страначки вид, ипак је позив са многих страна обазриво примљен, примедбе су чињене на све стране и замерке су се ређале једна за другом.

Па и сам писац ових редака, — који странчарство никад није одобравао, и ни једну опозициону странку није хтео да потпомаже, док се не уједине, — са неким сасвим страним осећајима, прочитао је позив и није могао да се загреје за „Братство“ нити да се отресе истих оних замерака, које је у књижици Белоцркванаца, што је под насловом „Милетић једнак Србину“ у Вршцу штампана, а после у „Застави“ прештампана, нити оних замерака, што су у „Новом Времену“, у „Српском Гласу“ штампане и што су се шапућући од уста до уста разносиле.

Но ипак тим се писац није задовољио, већ је све те замерке подробно, најбрижљивије, на лицу места испитао, и баш то га је нагнало, да ове ретке напише, како би се јасност унела у ову за нас преважну ствар.

Па које су то замерке против друштва „Братства“?

Ево их:

1.) Скоро су свакоме форма, пут и начин, којим је ударено, тако необични и нови, да са њиме не уму никако да се опријатеље. Никако не могу да појме спајање дела пијетета народног са деоничким удружењем, као ни то, да се путем деоничког књижевно-новинарског удружења може постићи подлога за прославу седамдесетгодишњице Милетићеве.

2.) Некима изгледа, да би боље било, да се путем једног мешовитог одбора народна обвеза према Милетићу испуни, онако, као што је то омладина у свом позиву на народ извела, а не оваким деоничким друштвом.

3.) Другима се не свиди, што је „Братство“ намерно да откупи „Заставу“, те веле, да им то онемогућава, да ступе у „Братство“.

4.) Многи хоће да осујете ствар „Братства“ тиме, што разносе, да Милетићеви дугови, о којима је толико реч у јавности, управо и нису његови дугови, већ, једни веле, да су то „Заставини“, други опет, да су „страначки“, а трећи, да су то дугови других чланова породице, сем Милетића.

5.) Неки опет перу руке од „Братства“, велећи, да је страначко, да не могу да учествују у одуживању ни седамдсетгодишњице, јер су то радикали присвојили, да би отуд за своју странку користи постигли, те замерају, за што су позив потписали само личности, које се рачунају у радикале.

6.) Има и такових, што хоће са одуживањем Милетићу и са седамдесетгодишњицом му да споје уједињење оповиционих странака у једну и помирење размирених Срба.

7.) Многи се изговарају тиме, да наш народ данас нема ни толико одушевљења за јавне ствари, ни толико материјалне снаге, колико је потребно, да се тако незнатна сума искупи, која је потребна да се намера „Братства“ постигне.

Хоћу редом да пређем ове замерке против „Братства“, да видимо, у колико стоје, а у колико су неоправдане.

Нови Сад, 10. октобра.

Савив сабора. Седнице земаљског сабора за троједну краљевину Далмацију, Хрватску и Славонију, сазване су за 28. октобар ове године по новом календару.

Патриотизам и света дужност свију Срба посланика тврдо налаже, да сви сложно затраже потпуне и стварне сатисфакције, за тешко повређени народни понос.

Том приликом треба да се нађу у сабору и патријарх и обе српске владике, па да сложно затраже стално узакоњење српске народне заставе и најстрожију казну, за нападаче на свету српску православну цркву — јер то би била потпуна и права сатисфакција, за тешко повређену српску цркву и српску народну заставу, како то згодно спомиње и званичан орган српске патријаршије „Српски Сион“.

То је главно и неизоставно, а тек после тога се може повести реч о отступању бестидног Исе Кршњавог, који је и онако постао немогућ, као и остали, које не знамо, како већ да назовемо а који такође морају доле пасти.

Сад је дошао час да српски црквени великодостојници покажу на делу, колико им на срцу лежи наша света православна вера и црква; а Срби посланици да опет покажу, колико им лежи на срцу добро и интерес свога српског народа — сад или никад!

*

Финанцијско стање у Србији. Зло финанцијско стање у које је напредњачка влада довела Србију, тако је озбиљно да већ ни њихови присни пријатељи око бечке „Нове Слободне Пресе“ не могу, да прикривају тај страшни хаос напредњачке лакомислености, пошто већ и силне трговачке куће падају.

Ево шта „Нова Слободна Преса“ о томе пише: „Узрок да је тако јадно стање на београдској пијаци, лежи пре свега у томе, што је плаћање у унутрашњости Србије готово са свим престало — а осим тога и у томе, што министар финансија због немогућности да оствари нов зајам, није у стању да исплати летећи дуг у самој земљи и да измири рачуне у износу око 18 милијуна динара, којима је рок већ протекао одавно“.

Тако ето пише напредњачка покровитељка бечка „Н. С. П.“ а кад она тако пише, онда се може знати у каквом је благословеном стању Србија под „патриотичном“ и „мудром“ владом Ст. Новаковића, који је у свом страначком слепилу изгубио сав свој некадашњи престиж, што га је као научењак уживао.

ИЛИРСКИ ПОКРЕТ У ПРАВОЈ СВЕТЛОСТИ.

VI.

Ми смо говорили о Илиризму и илирском покрету, а са њега са свим неосетно смо прешли на наше прилике, у којима се данас налазе два тројединчка народа: Хрвати и Срби. И то нека буде један знак више, да се ни један значајнији моменат тројединчке прошлости не може ни замислити, без једног од ова два народа.

Па кад је тако, онда чему распра међу та два народа, чему од стране хрватских шовиниста затварање очију испред непобитне истине: да у Троједници крај народа хрватског, живи и народ српски. Може се писати свашта, па макар то било и из пуког пркоса, да Срби нису народ, како је то „Обзор“ у једном свом чланку признао, па све то ником помоћи не ће. То најзад и може неком помоћи, ал не нама Србима и Хрватима, него онима који су у вековној мржњи и према Србима и према Хрватима стварали нове неке народности, као што је „политички народ хрватско-словенски“ и као што је народност „илирска“.

Зато је преко нужно, да се страст ублажи и да се браћа нађу једно крај другог онако, како им то и као браћи и као часним људима доликује. Како је познато, на оном је писму што га хрватски прваци упутише год. 1889. народу српском, потписани су између осталих и др. Фрањо Рачки, проф. Тоде Смичиклас, др. Шиме Мазура и др. Јосип Пливерић — дакле три обзораша и један владиновац (Мађаров).

А у том писму, које је слободно можемо рећи, саставио главом покојни Рачки, изрично се каже, „да су та два народна имена т. ј. „српско“ као и „хрватско“ равном мером оправдано, очитујући изричито да оба у овој земљи (т. ј. у Троједници) сачињавају један политички народ“. Али зато јер Срби и Хрвати у политичком смислу сачињавају према иновемству а нарочито према Угарској и Аустрији један политички, посебан народ, нико не може озбиљно доказивати, да кроз то Срби и Хрвати престају бити народи у генетичком смислу.

То се најзад и отуда лепо види, што у I. тачки истог тог писма стоји, да Хрвати „српско-хрватско питање сматрају увутрашњим питањем . . . а решење тога питања зависи, од споразума Хрвата и Срба троједне краљевине.“

Тако ето говори Рачки заједно са оним другим, свакако првим хрватским људима, и ако се многи од њих можда и кају за та своја признања. Они су то јавно и промишљено рекли и потписали, па макар се сад и кајали, то ипак све остаје онако, како у истом писму стоји.

ПОДЛИСТАК.

КОПЧА.

(Les Tenailles.)

У Париском најпрвом позоришту отворена је овогодишња сезона с комадом под насловом „Les Tenailles“, од Павла Hervieu-а. Неки листови погрешно су превели наслов „Les Tenaille“ на „Клеште“, међу тим реч „Tenailles“, у односу на драмску причу, значи ону копчу, што несавладљивом снагом једно за друго везује брачне другове и што ју никаква воља човечја не може раскинути. Срца се могу скрхати, али копча остаје.

Ирина се удала за Роберта, јер беше млад човек из добре куће и јер девојци такођер из добре куће, ваља кад-тад удати се. Није волела свог мужа, али млађа сестра јој, уверавала ју, да ће љубав већ доћи у брачном животу јој, јер обично тако бива. Ирина дакле чекала. Али љубав богме не дође и млада жена осети након неколико година, да ова никад ни доћи не ће Ирина и муж јој, са свим су две противне природе. Роберт је миран човек, који трезвено мисли и као што обично мисле његове врсте људи, тако и он мисли, да се ни у чем не вара. Дабогме, да тако није могао да освоји своју жену, али он то није држао ни за потребно.

Најзад брак није љубавни роман.

„Узео сам ју за жену, да јој зајамчим уредан живот, а од ње захтевам, да ми живот ослади, пријатним и удобним учини“.

То је његово становиште. Осећа, да му је жена са свим друкче природе, него он, али то држи за „ћудљивост“. Уверен је о том, да је он узвишенији од ње. И најзад, дужност је Иринина, да се њему прилагоди.

Али Ирина уме и да осећа. Воли што је лепо, топло, весело. Мужу се обраћа са срцем пуним жеља, али муж јој одговара, да је он мудрији, да он има право. Сирота жена, све би му опростила, да ју једном к себи привуче и по челу је поглади, али он то не чини, он се бори само с разлогом.

Жена најзад увиђа, да ју муж јој никад не ће разумети. Провалија, што делила брачне другове, мало по мало постала непрелазна. Ирина сад само то желила, да се растави од мужа, дотле, док је лепа и млада, док се може надати, да ће на другом месту наћи своју срећу, коју у овоме браку није могла да нађе.

Срећа ју ето чека у близини Михајило Davernier љубио ју, кад је била још врло млада девојка и пошто ју због немаштине није могао да узме, отишао у свет. Али га жеља довукла натраг и он сад исповедио своју љубав. Ирина не ће да прими неверство. Па кад не може да буде онога, кога воли, не ће ју грлити ни други.

И кад једном муж добре воље кући долази из клуба, налази забрављена врата на Иринној соби.

„Tu me paieras ca!“ — повиче бесно.

Ирина међу тим не допушта и кад муж јој након неколико месеца с тим долази, да то тако не може дуже трајати, она овако рече:

— Па нек и не траје. Ми нисмо једно за друго. Дај ми натраг моју слободу и пристани на развод.

— Развод?

Роберт прсне у подругљив смех.

— Но, то би тек било! Развести се, јер је сад тако ћуд у милостиве.

— Није то ћудљивост, кунем ти се. Не могу да живим с тобом!

— Доћи ће то већ временом, крај добре дисциплине.

— Никад! И ти немаш права, да задржаваш такову жену, која тебе презире и мрзи.

— Ја на свашта имам права, што желим. Закон и брачни уговор мени у прилог говоре, и нисам вољан да попустим од свога права ни за једну мрву. Па онда пре свега то чиним у корист твоју и једном ћеш ти бити захвална, што сам те снажном руком одржао на праволме путу.

— Али то је дивљачки, подао посао!

— Говори, што хоћеш, али ћеш ту да останеш

— На коленима те молим, отпусти ме!

— Ту ћеш остати.

— Не ћу! Побећи ћу од тебе!

— С редарима ћу те натраг да доведем.

Муж љутито, али достојанствено излази из собе на поље. На друга пак врата улази љубавник, и жена, у очајању свом, баца се њему у наручје.

— Чини са мном шта било . . .

То су два прва чина. Трећи чин се догађа десет година доцније. Роберт се међутим одселио у провинцију и Ирина — предала се. Постала мирна жена од ње; коса јој се прогрушала. Ко зна, да ли би све то преживила, да јој не беше детета. Да, она је постала матером и неизмерно љуби свог сина, који јој је сва срећа њена. Роберт сад, дабоме, на место жене, хоће да васпита сина, јер мисли, да ће мати да га размази и то треба за времена препречити.

— Дете ћемо послати у град, у гимназију, да се учи запту и реду.

— То не ће бити, вели Ирина. Дете је слабо, болешљиво. Потребна му је материнска нега, међу страним људма угинуо би.

— То је претерана бојазан. Дете је од здравих родитеља и то је најбољи доказ, да је твој страх неоснован.

— Не можете ме уверити о противном од онога, што ја знам и што су ми казали и лечници. Ни на који начин не ћу дозволити, да ми се дете одузме од мене.

— А ја ћу онда да заповедам. Спремићеш што треба за дете, јер ћу још вечерас да га одведем у град.

— То би било нечувено насиље и то не ће бити.

Па кад ова наведена четири хрватска првака изрично признају, да има народа српског у троједној краљевини, и да је, како сами рекоше, народно име српско исто тако оправдано, као народно име хрватско, — као и то, да српско-хрватски спор и питање, само од споразума троједничких Срба и Хрвата чека своје решење, — онда не ћемо бити далеко од истине, ако речемо: да су баш Хрвати криви, што тај наш спор траје, кад, негирајући српски народ у Троједници, обијају прагове по Београду и Цетињу, тражећи тек тамо Србе и народа српског.

Но ништа мања заблуда није ни она хрватска теорија, да том спору лежи узрок у питању Босне и Херцеговине, са којим се са свим упоредо креће и оно опасно и ни чим неоправдано изигравање закона, где се од Троједнице гради нека искључива „Хрватска“, са једним јединим правним „хрватским народом“.

Тих очевидних заблуда морају се Хрвати што пре опростити, а нарочито они који су данас на управи земаљској, ако им је стало до слоге са Србима, и ако им је стало до своје домовине и њеног напретка. Нека се у томе угледају на уваженог Јанка Драшковића који је довикнуо и Хрватима и Србима: будимо пријатељи, будимо браћа, **без разлике имена**, јер свих нас отац јест краљ наш а мати конституција наша.

Не учине ли Хрвати што пре тако, онда нека сами себи препишу све оне зле последице, које могу и њих и ову нашу заједничку домовину у истину постићи — јер ко год не призна брата за брата, тај ће туђина за господкаа, а од тога ће нас ваљда бог сачувати?

Константин.

Политичке новости.

— Србија. Последње вести из Србије јављају скоро за сама пензионирања виших и нижих чиновника. Између осталога чује се и то, да је међу самим члановима владе, настала права забуна да већ не знају ни шта раде.

У исто време стиже са свим озбиљна вест, да је министар финансија већ поднео краљу Александру своју оставку због неуспеха са аранжманом.

Како је познато аранжман је још пре *три месеца закључен са страним банкама*, које не само да досад нису исти зајам исплатиле; него тако далеко иду, да је у Берлину забрањено котирање српски 4 проц. држ. папира на тамошњој берзи.

Ето и тиме су напредњаци усрећили Србију, којој су се на грбачу попели и коју немило упропашћују.

— Русија. Велики руски лист „Новости“, који у Петрограду излази, веома симпатично пише за Србију, нарочито од како је Србија изложена неразложном шиканирању од стране Аустро-Угарске, због извоза свиња. Из таког једног чланка, где се износе мисли, како би Русија могла да помогне Србији у овом тешком положају, вадимо следеће:

„Постоје за то разна средства. Русија може учинити дипломатски корак код Аустро-Агарске. Кад се можемо заузимати за Јермене и Китајце, за што се не би могли и за Србију заузети? Други начин, који ће највише дејства имати, јесте покретање босанско-херцеговачког питања. Русија има довољно основа не само за покретање, него и за формално отказивање правоваљаности даљем опстанку берлинског уговора, који је фактично нарушен у свима основним тачкама.

Ако Аустро-Угарска не жели испуњавати своје обвезне односе, она ће се ставити у тако немио положај, да ће она тачка берлинског уговора, која се односи на окупацију Босне и Херцеговине, изгубити силу и вредност за све друге државе.“

Ово су доиста веома важне речи од братске руске штампе, а у овим по Србију тешким и мучним приликама, у којима се находи.

— Босна и Херцеговина. Из среза градачког, села Морича у Бесни, од претешкога вулума решило је 35 мухамеданских фамилија да се иселе. Кад су затражили пасоше, влада им је одговорила, да ће им дати да иду, али не свима од једанпут, него у пет партија свака од по седам фамилија, и изда им пасоше. Но кад су кући стигли и почели се спремати дојуре за њима жандари и кажу, да се морају одмах селити. Они се морадоше спремити на врат на нос и кренути на пут, оставивши већи део имаовине на пропаст.

Ми смо нашли једног старешину од ових породица, који нам је ово испричао и који најтоплије захваљује српској влади, што им је дала бесплатну вожњу жељезницом до турске границе.

— Стара Србија и Македонија. На молбу ђака: Манојла, Живка, Љубомира и Арсенија из Пећи, који су свршили четири разреда пећске основне српске школе, примљени су по дозволи Њ. В. султана у школу „Султанију“ у Цариграду за питомце.

Како је претрес Андрије Стојановића и другова му, због недоласка сведока, одложен то Синесијев вршиоц дужности секретара „обуо жељезне опанке и са златном палицом у руци“ тумара од врата до врата и тражи Андрији и другонима му лека. По приватном увераању државног тужиоца, биће Андрија испод суђења пуштен, но његова реч и добра воља није довољна, кад пуста дела друкчије говоре.

Фејза Мусић, из Ђоновице, у срезу гостиварском, познати 25-годишњи разбојник, од неког времена овамо помирио се с влашћу и сада проводацира: жени и удаје туђе момке и девојке, уз накнаду од 5 лира. Овај Фејза опомиње нас на оног Арапина, што је наметнуо свадбарину на Косову.

Сељани села Ђоновице, Митрови-Крсти, Сушице, Церова, Тајмишта, Среткова, Кумова и Речана пропишташе од поменутог Фејзе. Обраћена је пажња надлежне власти битољског вилајета, да ове сиротане заштити од овог окорелог зликовца, који се само за то и предао, да може други опет разбојнички занат отпочети. Пре неколико дана овај је Фејза на мртво име испребијао Мијаила Трпковића из Ђоновице. Мијаило је био на лечењу у Тетову, па кад се хтео вратити кући, морао је прво Фејзи измирити тражбину, па онда поћи на пут.

Ђерасима из Зубовца убише зликовци на место, а његова се фамилија пресели у Тетово, оставив све имање у Зубовцу. Ђерасимова кућа скоро је најбогатија била у срезу гостиварском, па ето где се и она расели и упропасти.

Љумљани и поред строге наредбе новога мутесарифа, Мухарем ефендије, опомад црним Горанима отеше 300 брава оваца и друге стоке.

Комисија за стишање Арнаута око Плава и Гусиња, у којој су били одређени: кајмакам среза беранског, командант црногорске границе, славни Мехмед-беј, члан суда пећског Еми-беј и призренски кајмакам Муктар ефендија, вратили су се с пута. Арнаути су се за сада стишали, но ако и даље буду шестарили аусгријски фратори, без нереда се не ће обићи.

И поред све добре воље и енергичног заузимања новог кајмакама Шаћир ефендије, тетовска околина не може се стишати: јавни пљачкаши, десетари огулише свет. — У Тетову је пре неки дан умро Абдурман паша. Покојник је са сваким добро живео, за то народ и жали за њим.

— Угарска. У понедељак примљен је и последњи законски предлог црквено-политичких реформа у горњем дому угарскога сабора. Банфијева влада се за времена побринула да спреми и набави већину оним параграфима, који говоре о томе да неко може бити без икакве вероисповести, и о томе да хришћанин може напустити хришћанство и прећи на Јеврејство, те је и један и други добио већину од **седам** гласова. Јеврејн и безверје могу сада ликовати, њихова је победа потпуна. За хришћанску опозицију се ревносно заузима гроф Фердинанд Зичи вођа нове мађарске народне странке, али у заман, када се већ у напред извештачила већина тиме, што су претходно именовани нови магнати који су сви дали своје гласове за јеврејски и безверски параграф. Тиме су за угарски сабор скинуте са дневног реда црквено-политичке роформе, док их нови избори и тежње за ревизијом тих нових закона не донесе опет натраг у сабор.

Духови у целој Угарској веома јако су раздражени и узрујани, услед загребачких догађаја. Недавно су свеучилишни ђаци држали скуп у Пешти, на коме су донели закључак, да влада и сабор угарски, морају тражити за Мађаре и Угарску потпуну сатисфакцију.

Скоро све новине, па међу њима многе и владине, изрично признају, да сва одговорност, у првом реду пада на полицију, па онда на бана, који није умео да оцени право стање и расположење народа у Троједници, а ни своју рођену снагу.

Док многе новине траже његов отступ, дотле се владини листови надају, да ће бан бар од сад мало озбиљније и енергичније сузбијати опозицији велико-хрватској рогове.

Сви су за то, да се оделни предстојници, а нарочито Кршњави мора заменити са другим прокушанијим особама.

— Турска. Из Цариграда јављају, да је 4. о. м. једва једном промулгована повеља, којом султан одобрава реформе, заједнички израђене између Порте и посланика Енглеске, Русије и Француске. Још су у очи тога дана ови исти посланици водили озбиљне преговоре са Сајид-пашом, турским министром иностраних дела, те се може рећи, да им је султанова одлука врло брзо следовала.

— И опет падаш у стару погрешку. Зар да сад остварујем право своје на дете, као што сам то чинио пре десет година са женом својом?

— Немаш права на дете!

— Ја сам му отац!

— Ниси му ти отац!

— Јеси ли ти луда?

— Сад почињем да будем поштена!

— Знаш ли ти шта говориш?

— Знам, шта говорим.

Роберт је зграби за мишицу и викне:

— Несрећо!

Ирина устрашена пружи руку према електричном звонцету.

— Још само једну реч, па ћу да дозовем млађе!

Роберт се сад за часак стиша и пита, како се то збило и ко беше отац детету? Ирина му само наговештује, да је Михајило Darernier, који је умро у сушици, био њен љубазник, али не ће више ништа да каже.

— Па зар не налазиш, да је подао посао, викао је Роберт, да син твога љубазника на вечито остане мој син?

— Закон тако хоће, вели Ирина. Онај исти закон, што је мене приморао, да вечито останем твоја жена.

— Али ја сам према теби само своје право употребио.

— И ја сам. Природно право.

— Добро дакле, ја попуштам. Не ћу те дирати. С дететом заједно ићи ћеш из ове куће.

— То не ћу чинити.

— Али хтела си да се раставимо . . . сад пристајем.

— Сад је већ доцкан. Младост ми је прошла. Свој живот не ћу да мењам. Мом детету потребна је законитост.

— Ја ћу да те присилим на развод.

— Немаш другог доказа, до моје исповести, коју — ако ти се не допада — не ћу више понављати,

Роберт клоне.

— И не слутиш, на какав ме живот осуђујеш тиме, рече дршћући.

Жена не попушташе.

— Обоје смо спутани једном и истом гвозденом кариком, као и други робови на галији Сад ћеш бар и ти понети што од тог терета. Доста сам га ја сама сносила.

— Ти си крива, ја сам невин.

— Несрећни смо обоје. У несрећи се крије једнакост.

Тако одговара жена и укоченим погледом гледа преда се. Да плаче, то одавно већ не може. Муж крха руке. Али је копча јака и не води бригу о очају. Сад муж плаче . . . лије сузе уништеног поноса, — а можда и сузе покајања. И на те сузе спушта се завеса.

Комад је пожњео огроман успех. Hervien-ов комад не ће дискретовати брак За копчом ће да теже и даље удаваче, ма она била још толико теретна, ма још толико притискивала.

Превео **Милован.**

ДА ИМ ЗАПУШИМО УСТА!

Поводом „Заставине“ белешке, да ми је чланак под насловом: „Значај народносног конгреса“ оптужен и да ћу за исти одговарати, неки по свету то равно разносе, у намери, да мене свету за „незнатног“, а „Заставу“ и њеног уредника као „кукавице“ представе.

Ти неки немају никакве потребе, да о мени и мојој спреми њихон суд износе, јер сам добром делу мојих једномишљеника и пријатеља као скроман Србин и обичан редов у радикалној страници познат; а друго, они, који се у служби народних угњетача налазе, они, које околина за глупе и некарактерне држи, немају квалификације другога оцењивати.

Што се тиче кукавичлука данашњег „Заставиног“ уредника, могао бих доказати, да су га баш ти, који данас хоће тако да га прикажу, у своје време за увор енергије истицали. Верујем, да би неки г. Гаврилу влурадо исмејали, када би исти за мој чланак на себе одговорност примио, а ја бих на миру остао, јер ме не би имали за што нападати.

У осталом добро се разабрати за ове нове денунцијанте, који у доба шовинистичких инквизиција на људе прст пружају са усклликом: И овога затворите!

У Башахиду, 6. октобра 1895.

Вл. Станков,
српски народни учитељ.

Вести из места и са стране.

Спремају броширу. Беочински Чивути никако да се смире У место да се сакрију у мишију рупу, што су на чудан начин дошли до српског народног-манастирског иметка, а они се још јуначе и прете. Како чујемо згодно су удесили са познатим адвокатима неку брошуру, где се оће да докаже Чивутска „невиност“. Ми се Чиву-тима толико и не чудимо, колико оним адвокатима што им иза леђа стоје, и што их подржавају у њиховој дрскости. Брошира ће бити издана и на српском језику.

Ђак срп. карловачке гимн. демонстрант. Међу оном руљом која је викала у Загребу „переат Срби“, „переат влашки патријарх,“ налазио се је и Јаша Седмак, карловачки ученик VIII. разреда српске гимназије у Карловцима, што је веома жалостан и карактеристичан знак. Ово је врло хрђаво васпитан младић, кад се тиме захваљује српској гимназији у којој се учи, и којој је врховни патрон сам патријарх.

Лек против филоксере. У Темишвару је Јован Токар, чиновник трговачке и обртне коморе проналазао са једним својим пријатељем лек против филоксере, која је грдну штету нанела особито нашим фрушкогордима. Проналазачи су свој проналазак поднели мађарској влади на откуп.

Два дедака обадва једнака. Марко Милеуснић закупник шуме у надбискуповом забрану и максимирски бирташ, дао је неку изјаву као православни Хрват. Колико вредности има његова глупава изјава, то ће сваки погодити кад чује, да исти Марко има за жену, рођену сестру Фр. Фолнеговића и да као Св. Светски бележник поред незнатне плате, има млого већу заслугу од свога „православног хрватства“. У опште он је једна обична ништица о којој нико у Загребу не води рачуна, премда је више пута у стисци, долазио међу Србе издавајући се и сам за таковог. Њему раван брат јесте Милан Станковић, који је и до сада на велико ругло стајао на челу српске општине. Он се до душе разуме само у кочијашењу и лепом облачењу, али се за то љути на новине, што употребљују римске бројеве, које он од силне учености не распознаје. Одавно је већ било време, да се он уклони са председничког места српске загребачке црквене општине, те нико не треба да се обзире на његову оставку и на његова смешна бубања, да је он „хрватски држављанин“.

Угодна педесетгодишњица. Ове ће године пољски прва др. Фран Смолка славити педесетгодишњицу, од кад је био осуђен на смрт. У Лавову се је састао одбор, који настоји да се тај дан — 5. новембра — у целој Галицији свечано прослави.

Жалостан Србин. Кад су свеучилишни грађани ишли на дочек пред краља, барјак је носио Хрват католик, што значи: да се око католичке вере има да окупе мухамеданци и православни, па му је зато са десне стране ишао Хрват мухамедове вере, а с леве неки жалостан Србин прав. вере из Дубровника. Овај бедни сметењак који је још лане био Србин и у српска друштва долазио, одпадио се је из ситних материјалних обзира, пошто га син хрватског заступника и председника дубровачког суда Милаћа, ва сво трошак издржава и одева. Срби га у Загребу презиру и не гледају, а писали су и у Дубровник, да га се и тамо добро пазе и чувају.

Никола-Милан-Симеоновић, то је име оног незнатног и уображеног глумца, који се сликао са српским орденом св. Саве, а кога сад није смео метути говорећи, да је он православни Хрват. Чак је Мандровић и Фијан имао орден св. Саве, а Србин Никола Милан није га смео метути на своје груди. Па за што је онда по Београду плакао и мољакао за орден, говорећи како га у Загребу прогоне као великог и доброг Србина.

Нова литургија. Хенрих Вајт коровођа вршачког немачког певачког друштва, компоновао је православну литургију за мешовити збор и посветио је српском краљу Александру I., која се може код истог коровође добити за 35 форинти.

Војничка награда за поштење. Приликом последњих војничких маневара, десило се у околини Париза, да је неки војник изгубио свој новчаник. Нашао га је други војник, те га однео своме капетану. Капетан је поштеног војника наградио тако, што му је дозволио допуст до поноћи. Сутра дан шесторица војника изгубе своје новчанике, а друга их опет шесторица нађоше. И ова шесторица добију допуст до поноћи, али је капетан сада одредио, да когод од сада нађе новчаник биће 24 сата а онај који га изгуби биће 48 сати затворен. Веле, да од тога дана нико није изгубио, а такођер нико није ни нашао изгубљен новчаник.

Разбојништво у Угарској. У Њиређхазу, у Угарској, као што јављају, 12. о. м. нападну три разбојника на стан неког Розенбаума, а кад се газда противио и хтео да виче полицију, извади један од разбојника револвер и опали на Розенбаума. Другим хитцем ранио је Розенбаумова сина. За тим су похарали Розенбаума, који је смртно рањен.

Накнадни напади. Кад су се после трећег дана краљевог боравка враћали неки Срби из Загреба; били су као за сретна пута још по једном нападнути; тако се је догодило, да су опет испљували једног српског попа. А једног Буњевца, који је увек са Србима био и српски говорио, незнајући да је Буњевац, гадно га изгрдише и наружише. Тај ће се сигурно сећати дуго братског пријема у Загребу?

Барчић и Бакарчић. Све се мења на свету, па су се и ова два часна Приморца тако силно променули, да су оном „плаћенику“ и „неваљалцу“ Франку, како га у „Пензијеро Славо“ називаху, први честитали и своје сажаљење изјавили због батина, што их је извукао његов престолонаследник Владимир. Тиме се „Хрватска“ у велико фали, а ми немамо повода да у то не верујемо. Но на све ово добро је приметио један српски песник у Сомбору рекавши, да је то честитање и кондолирање са свим разумљиво, кад је цео загребачки шкандал јефтино плаћен — само са два „Франка“.

Нов извор петролеума. У Бакуи, на Кавказу, ових дана је откривен нов извор петролеума, који дневно даје 4,800.000 килограма, а то је више него што се игде до сад добивало. Ако је ова вест у целости истинита, онда је у Бакуи откривено највеће врело петролеума. Околина Бакуа је до данас била једна од најбогатијих околина на свету, јер онде беше 320 извора петролеума.

Нов добротвор. Као што јављају из босанске Крупе, тамошњи вредни трговац и родољуб српски Марко Добројевић, установио је две штипендије за сиромашне ђаке из свога места и то једну за мушкарца а једну за девојчицу, док не сврше науке.

Лов мангупа и бунџија. Пошто је полиција загребачка била немоћна, да стане на пут демонстрантима, који су нападали на светиње живећег народа у Троједници, који не припадају дивљем народу хрватском, била је принуђена да хвата једног по једног коловођу ових демонстрација. Тако после спаљивања мађарске заставе, полиција је зашла по Загребу и затварала једног по једног свеучилишног грађанина а с њима и њихове другове мангупе уличке. Пошто их је саслушала у полицији, пустила их је на слободу. — Чудимо се само зашто тим бркатим балавцима није овом приликом полиција одузела оно оружје, кога су они по све недостојни.

Б.

Опет дивљаштво. Загребачки шкандали одјекнули су чак до Крижеваца, те су младенци тамошњем Србину Милеуснићу, полупали све прозоре и кућу му блатом замазали.

Хрвати у Штраусовој „Јабуци“. Када се 17. о. м. у народном позоришту у Пешти представљала Штраусова „Јабука“, дошло је до демонстрације против Хрвата. Када је комичар Сољмоши споменуо неко место из опере исмевајући загребачке шкандале, публика је бурно викала: „Живио!“ и „Ељен!“

Дакле и фини Адолф? Кад је бан, без сумње по краљевом налогу, накнадно и усмено дозволио, да Срби могу поново истаћи своју српску заставу на цркву — светина опет поче лудовати. Чак је и познати сарајевски ходочастник Фран Фолнеговић предвео, пред градоначалника једну депутацију највећих тупана, молећи га, да поново скине српску заставу. Ну Адолф Мошински, који има за жену Српкињу, која је такође пореклом од српског војводе Шупљикца, у место да је ове отерао испред себе — он тражаше од српске црквене општине, да поново скине заставу са цркве, јер да полиција није у стању, да стане на пут демонстрантима и факинима, а војску не могу употребити, јер им није краљ за то дозволу дао. Ето такав је тај преблаги Адолф, за кога су и многи Срби гласали и код пређашњих и код садашњих општинских избора.

Изгорело дете. У Лужњу, у Србији, десио се 6. о. м. грозан случај, изгорео је Коста Страхинић, ђак I. разреда основне школе. Како је и на који начин изгорео, није познато. Када је краљ Александар чуо за ову несрећу, подарио је оцу несретног детета, извесну суму новаца ради сахране.

Католички попови и демонстрација. Приликом демонстрација противу српске народне тробојнице, нарочито су се заузимљиво одликовали католички свештеници, који су јавно дражили масу на изгреде. Било их је и таких, да су и сами учествовали у демонстрацији, и јавно народу говорили, да треба срушити „влашку“ цркву. Требало је само погледати те црне креатуре, како ниско и подло говоре о светињи православној. У тим тренутцима они су заборавили, да су дужни да проповедају љубав и слогу међу народима, него отпочеше проповедати мржњу, заборавивши да сутра тако исто Срби могу напасти на њихову цркву и обешчастити је. Али нека се теше једино тиме, што је српски народ свјестан и што уме поштовати свачије светиње. Нигде Срби и њихови свештеници нису напали на католичку светињу, као што Хрвати у овој прилици учинише. Стид нека вас је Хрвати за ово ваше нечовештво. Овим чином доказали сте цијелом свијету, да нисте достојни слободе, јер за дивљаке је само бич и кнута.

Б.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Змајовине „Снохватице.“ Пре неки дан изашло је у доста лепом и укусном издању I. и II. свеска (заједно) чика-Јовиних „Снохватица“. У овој књизи има пуно прекрасних песама удешених према начину и укусу како народ српски пева своје песме. Ко жели да се пријатно разоноди и разгали, нека не пожали да што пре набави ову лепу српску књигу, која се добија у Београду код писца. Тим пре јер Змај каже, да ће даље свеске, само тако изићи из штампе, ако буде довољан одзив претплатника.

Нови васпитач. Изашла је IX. свеска „Новог Васпитача“, кога у Беловару уређује Мита Нешковић, са овом садржином: Педагогија је знаност, Левана, Неколико лекција из хемије за више разреде народ. и шегртских школа, Са XII. учитељске скупштине држане у Пожаревцу, Поука из опште знаности, Грађа за историју српско-народног школства, Шта пишу наши педагошки листови, Књижевни преглед.

ИЗЈАВА.

Код наших либерала врло уважени г. Влада Марковић је по меродавној вести неком приликом рекао: „да сам ја противан свечаном говору оног Новосађанина приликом отварања српског дома у Митровици“, те услед тога морам изјавити: да ја за ту ствар не само нисам интересован, но у опште на беседи тога дана ни присуствовати нећу. — Ако би дакле тада и било каквих демонстрација, нек се оне мени ни најмање не приписују, јер их ево јавно од себе одбијам, а г. Влади остављам на вољу да сам размишља, колико је „мудро“ поступао, кад је тад о мени нешто предиково.

У Митровици 9. октобра 1895.

Радивој Поповић.

Најновије вести.

Загреб. — Све се окренуло на зло. Бан ни да чује о задовољштини, коју Срби за повређену цркву и српску заставу праведно траже. Од како је отишао у Пешту, где је са надбискупом Посиловићем био на гласању, све се неискреније и дрскије понаша. И Кршњави се опет осилио, јер су му из Пеште обећали, да ће и надаље остати на влади. Општина је изабрала бана и Банфија за почасне загребачке грађане, и изјавила је сажаљење због изгреда на мађарски барјак. О задовољштини за увређени понос српског народа, бан више неће ни да чује. Срби огорчени и збуњени, јер се врло кукавно држи Даниша и Васа Ђурђевић, те тако има изгледа, да ће се званични стеклиши још и горе од сад, над народом српским натресати. Хрвати неописано задовољни и ликују

ПОЗИВ

У РЕДОВНУ ГОДИШЊУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ „МАТИЦЕ СРПСКЕ“.

У смислу устава друштвеног позивају се сва господа чланови „Матице Српске“, да изволе доћи у редовну годишњу главну скупштину, која ће бити у понедељник 30. октобра (11. новембра) ове године у 9 сахата пре подне у дворани матичиној.

Главнији предмети за расправљање на скупштини: Конституисање скупштине. — Извештај о годишњем раду управнога одбора. — Годишњи извештај о књижевном раду. — Извештај главнога фискала о правном пословању. — Избор председника, потпредседника и управног одбора. — Избор главног секретара друштвеног. — Примање нових чланова. — Извештаји о прегледаним рачунима за годину 1893. — Наредбе министарске о одобреном прорачуну за годину 1894. и о прегледаним и у реду нађеним рачунима из више година. — Прорачуни о свима фондовима за годину 1895. — Предлози о распису књижевних награда из фондова Јована Наке Вел. Сент-Миклушког и Јована и Терезије Остојића. — Избор питомаца из стипендијске закладе Петра Костића, Павла Јовановића, Христифора Шифмана и Васе Јагазовића.

Из седнице управнога одбора „Матице Српске“, у Новом Саду 12. (24.) септембра 1895.

Председник „Матице Српске“:

А. Хаџић, с. р. секретар. **Милош Димитријевић**, с. р. кр. саветник.

ОГЛАСИ.

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

СТЕВАНА МИЛОВАНОВИЋА

У Т. БЕЧЕЈУ

потребује једног помоћника и једног шегрта или практиканта. 2—2

МОДНА И МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ДУШАНА С. ЈОВАНОВИЋА И ДРУГА

У МИТРОВИЦИ

потребује 2 старија помоћника и једног научника из боље куће. Ступити могу одмах. 2—2

На најбољем месту у **Инђији** налазећу се

МЕШОВИТУ ТРГОВИНУ

реди фамилијарних околности рад сам под врло повољним условима предати. — Обратити се на потписатог

2—2 **Е. Стерио.**

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

У недељу дана 15. (27.) октобра о. г. у 2 сахата после подне продаваће се у манастиру Хопову, јавном дражбом 17 јутара високе шуме уз готов новац.

Дражбеници могу дознати поближе увете код потписане управе.

1—3 **Управа манастира Хопова.**

ПРОДАЈА

БЕРБЕРСКЕ И ФРИЗЕРСКЕ

РАДЊЕ.

У Панчеву има једна берберска и фризерска радња на продају из слободне руке: радња стоји на једном од првих места од својих 16—17 година. Ко дакле жели ту радњу купити, нека се изволи лично или писмено јавити Рацку Бабићу, солгабироватском писару у Панчеву. 1—1

МАШАМОДСКА РАДЊА.

Стављам до знања поштованим муштеријама овдашњим и са стране да сам своју машамодску радњу преместила, на пијацу у бившој семенарској трговини Војина Јовановића, до апотеке Гавре Плавшића.

С поштовањем

1—2 **АНКА ПОПОВ.**

ПРОДАЈА КУЋЕ.

У Турији (Бачкој) на Францовом каналу, продаје се из слободне руке кућа са лепом баштом, која се у главној улици на ћошку и средини места налази; а пошто је довољно пространа и са свима удобностима снабдевена одговара за сваку радњу, а нарочито за дућан, бирташку и житарску радњу. За услове ваља се обратити на власника

Исидора Кирјаковића

1—2 у Турији (Бачка).

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

Кр. кот. као трг. мјенб. суд и као стечајна област у Земуну даје на знање, да је услед молбе Др. П. Пауловића заступника стечајнине Глише Ст. Петровића дозволио дражбу речене стечајнине да је за дражбу, која ће се обавити у месту Земуну у дућану презадуженика у господарској улици установио рок на дан 2. новембра 1895. у 9 сати до подне и 3 сата по подне а и следећих дана, да ће се на тој дражби продавати покретнине по партијама уз готов новац. Речене су покретнице процењене на 9289 фор. 50 новч.

Кр. кот. као трг. мј. суд.

У Земуну 7. септембера 1895.

1—1 **Кр. кот. судац.**

М. НАЈМАН

БУДИМПЕШТА-БЕЧ,

НОВИ САД

трг. Франца Јосифа

бр. 7. поред „Гвозденог човека“.

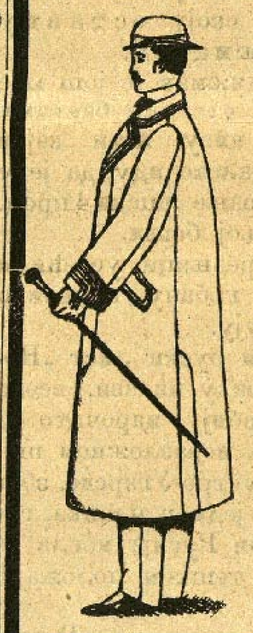

Препоручује следећу робу:

Јесење одело од камгарна — — — — 20 ф.
Јесење одело од лодна 16 ф.
Менчиков за зиму — 20 ф.
Палето за зиму — — 16 ф.
Чакшире за зиму — 5 ф.
Менчиков за дечаке од 10—15 година 10 ф.
Одело за дечаке од 10 до 15 година — 1 ф.
Одело за децу од 3 до 9 година — — 5 ф.
Палето за децу од 3 до 9 година — — 7 ф.

УТВРЂЕНЕ ЦЕНЕ.

У овој вароши имам једино ову радњу.

1—1

СРПСКА ШТАМПАРИЈА ДРА СВЕТ. МИЛЕТИЋА

У НОВОМ САДУ

израђује све у струку штампарску спадајуће послове **најлепше, најсолидније и најјефтиније.** За доказ томе нека служе следеће цене:

100	комада	ПОСЕТНИЦА (Visit-Karten)	**30**, 40, 50, 60, 70, 80 и 90 нов.
100	комада	ПОЗИВ НА ЗАБАВЕ СА ИГРАНКОМ	ф. **1.20**, ф. 2.—, ф. 3.—, ф. 4.—
1000	комада	КУВЕРАТА за трговце са фирмом	ф. **1.50**, ф. 2., ф. 2.50, ф. 3.—, ф. 3.50.
500	комада	„ „ „ „ „	ф. **1.**—, ф. 1.20, ф. 1.50, ф. 1.80, ф. 2.—
1000	комада	ПИСАМА 4° за трговце са фирмом	ф. **3.50**, ф. 4.—, ф. 5.—, ф. 7.—
500	комада	„ „ „ „ „ „	ф. **2.**—, ф. 2.30, ф. 2.70, ф. 4.—
100	комада	ПОСМРТНИЦА (Parte-Zettel)	ф. **1.50**, 2.—, 3.—, 3.50, 4.—, 4.50 и 5.—
100	комада	ПЛАКАТА са жигом од 1 нов.	ф. **2.**—, ф. 3.—, ф. 4.—
1	табак	ЦРКВ. ПРОТ. Крешчени на прописаној **Dyos-Györi** артији **4.** н. а преко 100 табака само 3 н. од таб.	
1	табак	„ „ Вјенчани на прописаној **Dyos-Györi** артији **4.** н. а преко 100 табака само 3 н. од таб.	
1	табак	„ „ Умерши на прописаној **Dyos-Györi** артији **4.** н. а преко 100 табака само 3 н. од таб.	

ИЗВОДЕ од тих свих протокола такођер имамо на стоваришту и најјефтиније рачунамо.

Да би се о истинитости горенаведених цена свако уверити могао, позивамо поштовану публику како из места тако и са стране, да покушај учине и поруке на оне предмете доставе нам, који су са најнижом ценом обележени.

31—

Главни уредник: др. Емил Гаврила. За уредништво одговара: Никола Маленчић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.